

Ози

Снимки: Satyr; Личен архив

Константин Марков е роден на 3-и октомври, 1949 г. в гр. София. Увлечението му към музиката започва още в ранна тийнейджърска възраст, а професионалните му занимания в тази област датират от края на 60-те. В следващите години той свири известно време с Бъндараците, а по-късно е бас китарист в групите на Емил Димитров и Лили Иванова. През 1976-а година създава една от най-популярните групи у нас - Тангра. Константин Марков е неин идеолог и остава неизменна част от състава на групата до самия край на съществуването и през 1990 г., а нейни вокалисти през годините са Александър Петрунов (Сашо Гривната), Вили Кавалджиев, Васил Найденов, Цветан Владовски - Чочо и Станислав Сланев - Стенли. За близо 15 годишната си кариера, музикантите от Тангра успяват да направят от почти всяка своя песен хит, а композиции като "Ако имаш време", "Нашият град", "Богатство", "Любовта без която не можем", "Оловният войник", "Бъди какъвто си", "Жулиета", "До последен дъх" и други, се превръщат в безсмъртни класики на българския рок. През 1992 г. Константин Марков заедно с Кирил Маричков създават първото рок радио у нас - "Тангра", като няколко години е и Председател на Асоциацията на българските частни радиооператори (АБРО). Женен е (за американка - Лора) и има дъщеря - Никол.

Metal Katehizis: Чувал съм, че една от причините да започнеш усилено да се занимаваш с музика, е появата на The Beatles през 1963 година. Вярно ли е това и с какво раждането на тази легендарна група те накара да се насочиш към заниманието с музика?

Косьо Марков: Веднага трябва да кажа, че The Beatles, а и не само те, и The Rolling Stones, бяха преломен момент в живота ми. Но е важно да се каже също така, че не само музиката имаше значение за това поколение, към което спадам аз. Смятам, че The Beatles и The Rolling Stones са преди всичко социално явление. Те носят със себе си много повече от чистата музика. Те са и мода, те са и поведение, мироглед, стил, начин на живот и какво ли още не. Донесоха със себе си една революция в световната музика. До тогава имаше само някакъв вид поп или рокът на Elvis Presley, да кажем. А те донесоха една експлозия. Така че с чисто сърце мога да кажа, че тяхната поява беше преломен момент. Не само в моя живот, а и на много други хора. На цели поколения.

Бяха много вълнуващи години. Аз много ясно си спомням как всеки ден излизаха нови песни, хитове и групи. Това беше времето, в което цялата британска поп и рок музика беше завладяна от групите. Тогава слушахме британския топ, излъчван от радио "Luxemburg", което тук нощно време се чуваше на средни вълни. В едната седмица бяха The Beatles, в другата бяха The Rolling Stones, в третата бяха The Kinks и кой ли още не. Това беше нещо, което трудно се описва. Сегашната сцена има много малко общо с онова, което беше тогава. Защото всичко беше нещо ново и революционно. Всеки ден.

Кирил Маричков също ни спомена за култовото радио "Luxemburg" и как то се е слушало по онова време.

Да. Тогава София беше един не много голям град, в сравнение със сегашните мащаби. Ние всички се познавахме - тези, които се бяхме посветили на музиката. Беше затворен град. България беше затворена държава. Всеки от тези хора търсеше начин да отвори някакъв прозорец към света. Това радио беше точно това - прозорец, защото дори си нямаш и представа какво се случваше, когато то започваше да се чува около 10 часа вечерта. Обикновено се чуваше най-добре при катедралата "Св. Александър Невски", понеже беше на най-високото място. Там се събирахме - на стълбите на храма. Бяхме с транзистори и слушахме цяла нощ. Тогава още не се заглушаваха такива неща, защото в този период още никой не обръщаше сериозно внимание на това явление. Много по-късно започнаха да осъзнават какво е значението на The Beatles и The Rolling Stones. Тогава никой не го приемаше за нещо сериозно. Слушахме по цяла нощ. Дори познавах хора, които записваха в тетрадки класациите. Всяка седмица записваха британския топ - подреждането на песните. Бяха много интересни времена. Кирчо също е част от тях, така че няма начин да не ги знае.

До колкото знам, първата китара ти е подарена от твоята баба на 15-ия ти рожден ден. Как се стигна до началните ти музикални опити и - ако позволиш един малко по-личен въпрос - има ли отношение фактът, че майка ти е починала, докато си бил едва на около 14-годишна възраст, към отдаването ти на музиката?

Разбира се, че има отношение. Майка ми беше преподавател по музика и тя всъщност ме въведе в нея. В една по-различна музика - класическата. Аз тогава се отнасях с пренебрежение към това. Сега е обратното. Днес гледам по различен начин на тези неща и ценя класиката, това, което тя дава като обем, като мащаб, въобще като поглед върху музиката. Тогава, разбира се, беше съвсем друго. Не можех да понасям да свиря етюди на пианото и да изучавам някакви пиеси. Беше ми скучно. Дори в някаква степен ги ненавиждах тези неща. След време обаче това се оказа решаващо за моята кариера като музикант. Защото пианото ми даде основата. Аз нямам музикално образование. Самоук съм. Завършил съм електромеханика и автоматика. Инженер съм по образование, но никога не съм работил като такъв. Винаги съм работил като музикант. Така че пианото и класическата музика имаха огромно значение за мен. Да ми дадат познанието. Кое е много важно.

Може би най-важният момент за бъдещото ти музикално развитие е фактът, че попадаш в една компания с първите български рок групи - Бъндараците и Сребърните гривни. Чувал съм, че докато те са репетирани в читалище "Алеко Константинов", ти с часове си стоял отпред, слушайки репетициите. Разкажи ни за този период и за познанството ти с тези музиканти.

Аз тогава бях още в 9-и или 10-и клас. Заедно с един мой приятел - Косьо Атанасов, който по-късно започна да свири в Щурците, преди или след училище ходехме и слушахме репетициите на тези групи. Читалището, за което говориш - "Алеко Константинов", в него репетираха Бъндараците. А Сребърните гривни, които бяха другата голяма група и явление в България, репетираха в един партерен апартамент до Музикалния театър. Там също ходехме и слушахме с часове. И разбира се, следвахме двете групи навсякъде, където ходеха да правят концерти.

Следващата важна стъпка в кариерата ти е привличането ти като басист в групите на Емил Димитров и Лили Иванова - Синьо-белите и Маковете. Как се стигна до този момент, с какво ще запомниш тези няколко години и смяташ ли, че участието ти в двете групи е главният виновник за усъвършенстването ти като музикант?

Преди да започна да свиря в тези две групи имах един друг период. Бъндараците по онова време се разделиха. Кирчо Маричков и Пепи Цанков създадоха Щурците. И в един момент аз започнах да свиря с Бъндараците. Те, както и Сребърните гривни, бяха като центрове - не само за музика, а за ново и различно мислене. Там имаше хора, които след време станаха много добри музиканти. Дани, Юрката (той беше страхотен певец), Вальо, когото всички наричахме Mick Jager... Това са хора, които вече никой не ги знае и помни. Но за времето си бяха легендарни музиканти. Орлин - страхотен китарист! Жоро, който беше известен като "алкохолната пара" - и той беше много добър китарист. Много хора излязоха от това поколение. Бъндараците и Сребърните гривни бяха като магнити. Да не говорим, че и начинът им на живот беше такъв, въпреки че България беше затворена и контролирана страна. До ден-днешен си спомням за партитата, които ставаха покрай тези два центъра. Имаше такива, които продължаваха със седмици. Целият апартамент на двамата братя бъндараци - Митко и Вачо, беше превърнат в клуб. И се чудя как съседите търпяха тази работа, защото там се свиреше, викаше се, какво ли не се правеше. Другото нещо, което беше от огромно значение, беше сръбската телевизия. В този апартамент се събирахме да я гледаме. Никога няма да забравя как там видяхме кацането на първия човек на луната. Това беше като един страхотен празник!

Така че аз от известно време имах, как да кажа, някакъв тренинг при тях, когато обявиха конкурс за басист в състава на Емил Димитров. С него започна и професионалната ми музикална кариера. Емил и Лили по онова време бяха супер звезди. Нещо, което и до ден днешен никой не можа да повтори. Примерно, спомням си как правехме по три концерта на ден с Емил Димитров. Можеш ли да си го представиш? Три пъти да се напълни някаква зала в някакъв град - Стара Загора, да речем. Или Пловдив. По три концерта на ден правехме! Първият беше в четири и половина, вторият - в шест и половина, а третият - в осем и половина. По време на летните турнета правехме по два концерта на ден - в Летния театър в Пловдив. И залите бяха препълнени. С Емил работех малко повече от две години. След това почти три години свирех и с Лили Иванова. Пътувахме страшно

много. По същото време и учех - бях постъпил вече в института. Тези години ми дадоха истинското професионално закаляване. Ако трябва да опиша с две думи какво представляваха те двамата и което все още е Лили - абсолютни професионалисти. Не търпяха никакви компромиси по отношение на музиката си. Независимо на кой се харесват и на кой не - това е без значение. Въпросът е, че си вършат работата и то по изключителен начин.

В онези години Емил Димитров и Лили Иванова са били доста големи звезди у нас, както сам каза. Пътувал си много с тях и то не само в България, но и в чужбина. Лесно ли се работеше с тях?

Аз бях адски щастлив, че попаднах при Емил и Лили. Първо, защото се озовах в центъра на нещата. Изведнъж, от някакви читалища, стаички и мазета, започнах да излизам на голямата сцена. Което, макар и да се случва зад гърба на такъв изпълнител, ти дава съвършено друго отношение към музиката. Самочувствието ти се вдига, няма начин да не си доволен от това, което правиш. Получавах увереност. Но бих казал, че преди самочувствието вървеше опитът. И именно опитът е това, което е важно за мен. Работата с тях двамата, както и наученото от майка ми, след време ми помогна много. Пак повтарям - това бяха хора, които не търпяха никакви компромиси, що се отнася до работата си. Аз съм виждал Емил да излиза болен на сцената, без хората изобщо да могат да разберат, че почти не може да пее. Виждал съм как от гърлото на Лили Иванова буквално тече кръв и въпреки всичко излиза и пее.

По-късно се сблъсках и с други работи - криворазбраната звездомания. Но това е друга тема и няма нищо общо с тях двамата, а с други хора. За Емил и Лили аз мога да кажа само хубави неща. Въпреки че много малко хора осъзнават какво точно представлява ежедневието на такава звезда. Това е доста тежък начин на живот. Всеки ден пътуваш, всеки ден сменяш хотелите, залите, градовете. Особено когато си в чужбина. Ние тогава пътувахме доста, преходите ставаха със самолети. Представи си го това - 3 или 4 месеца без спиране. Идва момент, в който губиш представа къде си и какво става. Всичко се движи бързо, като на лента. Виждаш само залата, хотела, ресторанта, летището. Този живот отнема много. Той и дава, но и отнема. Не много хора могат да издържат. Има някои, които започват да пият. Тогава още нямаше дрога, но имаше хора, които много пиеха.

Така че човек вижда всичко, когато влезе в този начин на живот. Вижда неща, които обикновените хора не виждат. Не го казвам с лошо чувство. Хората виждат афишите, сцената, телевизията... Външната част. Но не знаят какво става отзад.

През 1976-а година ти, заедно с Александър Петрунов (Сашо Гривната), който преди това е свирил в Сребърните гривни, създавате група Тангра. Били сте на по 27-28 години, вече утвърдени музиканти. Как започна всичко?

Не е съвсем точно, че групата я започнахме със Сашо. Нещата тръгват малко преди това. Има още едно хубаво нещо покрай работата ми с Емил и Лили. В периода между тях двамата аз съм работил с изпълнители като Данчето Христова, Марги Хранова (току-що започваше кариерата си), Богдана Карадочева и кой ли още не от онова поколение. Работех с тях и пътувах много. Около тези изпълнители обикновено свиреха доста добри музиканти. Някои от тях бяха класически оркестранти, ако можем така да го кажем. Те нямаха амбицията за нещо повече от това, което правеха. Правеха го добре - бяха стегнати групи или оркестри. Но между тях имаше хора, които носеха в себе си друга идея, друга закалка. Примерно такъв човек беше Личо Стоунса - легендарен за времето си китарист. По-късно, когато за пръв път излязох на Запад и гледах на живо онези групи, които до тогава само бях мечтал да видя (Boston, Genesis, Saga, Kansas, Foreigner), Личо беше единственият, който можех да си представя, че може да застане до тях. Истински да застане, пълноценно. С него бяхме приятели. От тези оркестри беше и Антон Бубев - много добър барабанист. Боти Панов, Кольо Бусера - също чудесен китарист... Ние всички попадахме заедно в различни комбинации по онова време. И в един момент нещата станаха някак си естествено. Аз си казах, че може би си заслужава да се направи нещо, което да не бъде зад гърба на певец или певица, а да опитаме да направим група. Става въпрос за професионална група. Така всъщност започна идеята за Тангра. Сашо по това време беше останал в България. Другите от Сребърни гривни бяха заминали за чужбина и не се и върнаха повече. Той беше много добър като певец и басист. Личо, както казах, беше страхотен китарист. За Тони Бубев също споменах. Така започна всичко.

В този състав ние бяхме свирили вече и преди това. Главно в университета - репертоарът ни беше основно от песни на Deer Purple. Беше страхотно да видиш как там, в залата, се събират толкова много млади хора... Това е началото на Тангра. Тангра беше преди всичко една идея. И винаги е била идея.

Скоро след създаването на групата получавате и първото си признание. Това се случва през 1978 година, когато песента ви "Ако имаш време", която е една от най-хубавите български рок балади, правени някога, печели първа награда от "Младежки конкурс за забавна песен". Как се стигна до тази награда и как я възприехте тогава? И защо, въпреки постигнатия успех и добрия старт за групата, се разделяте с Александър Петрунов?

Първо, може би трябва да кажем, че тези периоди бяха много трудни за една група. Това, което тогава се смяташе за общоприето, бяха певци със съпровождащ оркестър. На рок групите се гледаше със страхотно подозрение. И понеже твоите въпроси в началото бяха относно това, което е оказало влияние върху мен като музикант - в началото, разбира се, бяха The Beatles. Малко по-късно, преди 1968 година, когато станаха събитията в Чехословакия, тук имаше един фестивал. Мисля, че се казваше "Световен младежки фестивал". Тогава за пръв път дойдоха групи от чужбина в България. И мога да кажа, че това беше страшно вълнуващо и много интересно, защото виждах как стават нещата на живо. Макар и да не бяха никакви супер звезди, все пак

ставаше въпрос за доста добри групи. От цяла Европа. Тогава, всъщност, дойде и вторият импулс, който ме накара да си мисля за група, която да си е съвсем самостоятелна.

Мисълта ми беше, че преди да настъпят Чехословашките събития, тук имаше една сравнителна свобода. Когато България нахлу, заедно със Съветския съюз и останалите страни, в Чехословакия, у нас настъпи доста мрачен период. Започнаха да махат групите от телевизията, да преследват по улиците, да подстригват и да режат панталони, да арестуват и какво ли още не. Беше много трудно да направиш група и да искаш с тази група да свириш по концерти. По читалищата можеше, но нашата идея не беше такава. Ние искахме да сме на големите сцени, където бяхме свикнали да бъдем. Имахме и още един проблем - едно на ръка, че принципно беше трудно да имаш група в този период и второ, беше още по-трудно да имаш група без клавишни инструменти. А ние бяхме: соло китара - Личо Стоунса, бас - аз, барабани - Тони Бубев - Капъша и певец - Сашо Гривната. Така отидохме в Концертна дирекция, за да се явим на прослушване. И щом ни видяха, въпреки че ни познаваха, веднага ни казаха: "Къде са ви синтезаторите?!" Ние им отговорихме, че нямаме, защото така се виждаме като група. Те не ни допуснаха. Казаха, че в този вид не може да се явим. Тогава ние се изхитрихме и записахме допълнителни партии на китара и нещо, което наподобяваше клавишни инструменти на един магнетофон и се явихме втори път на прослушване. Те бяха много учудени: "Какво става тук?! Само четири човека сте, но на записа се чуват повече инструменти." А ние им казахме, че имаме специални педали, които възпроизвеждат какви ли още не звуци, и за това така звучим. Чак тогава ни пуснаха да пътуваме.

Именно този период съвпадна с Младежкия конкурс. Тогава вече бяхме преценили, че все пак е по-добре да имаме още един китарист, и поканихме Тенко Славов. Песента "Ако имаш време" е негова. С нея се явихме на въпросния конкурс, който беше мястото, където човек можеше да види нещо различно. Общо взето местата бяха две - "Златния Орфей", който беше в стил "Моя страна, родная" (много здрав соц) и "Младежкия конкурс", където се виждаха новите неща. "Ако имаш време" беше наистина много хубава песен и много добре изпълнена, защото бяхме общо взето доста професионална група като комбинация от музиканти. Съвсем заслужено си спечели първото място. Това, разбира се, ни даде възможност да се стабилизираме като име, ако мога така да кажа. Вече и в Дирекцията не гледаха на нас като на някакви шантави ентузиастични. Започнахме доста да пътуваме. И точно в този момент Сашо реши, че просто не може повече да издържа в България. Аз мисля, че там имаше и някакви други проблеми, но той реши, че просто трябва да замине и го направи със семейството си. И повече не се върна. Това беше причината за нашата раздяла. Иначе ние бяхме приятели. Поначало в този тип групи от онова време се събираха хора, които мислят по един и същи начин и са приятели. Гледахме на нещата еднакво. Аз лично него много го уважавам, но той направи сам своя избор.

Още през следващата 1979 година печелите отново първата награда на "Младежки конкурс за забавна песен". Този път с песента "Очакване", изпята от Вили Кавалджиев. Въпреки това не след дълго се разделяте и с него. Защо?

Това беше композиция на Косьо Атанасов. Той е един от хората, които останаха тук, в България, и с него сме приятели и до ден днешен. "Очакване" е много хубава песен, балада. В този период търсихме певец, който

да я изпълни. Вили Кавалджиев имаше чудесен рок глас. Не знам дали знаеш, но на клавишните в това парче свири Васил Найденов.

Знам, че е свирил и пял с вас, но не знаех точно в кой период е бил в групата - преди Вили Кавалджиев или след него.

Заедно с Вили и малко след него. Ние се явихме на Младежкия конкурс с него. А с Вили бяхме свирили и преди това - по разни балове. Дори и за удоволствие се бяхме събирали. С него направихме и няколко концерта в Университета. Изпълнявахме Deep Purple. Там с нас беше и Еди Демерджиан, който по-късно стана много добър художник. Тогава беше барабанист. Не знам в кое от двете има повече талант, но вероятно като художник.

Един ден дойде Косьо и каза: "Имам една песен, искате ли да я направим заедно?" Негова беше и идеята да поканим Вили. Васето Найденов свиреше на кийборди в този период - току-що беше напуснал Златни струни, които за времето си бяха една добра група. Те заминаха за Канада, а той остана тук. Явихме се на конкурса с "Очакван" и спечелихме. Смятам, че отново заслужено, защото песента действително беше много хубава. Но поначало участието на Вили в групата си беше само за тогава. За конкурса. Не сме имали идея да стане постоянен член на групата. Просто Сашо си беше тръгнал наскоро, нямаше друг наоколо, който да има ярко присъствие на сцената, и ние го поканихме, за да можем да запишем песента и да се явим на конкурса. Той си имаше име, беше пял вече в една група - Викингите. Също много сериозна за времето си банда. Дори си спомням как съм ходил да ги гледам на различни техни участия. Беше съвсем естествено да поканим Вили, да дойде и да изпее тази песен. Скоро след това ни се отвори една възможност, която лично за мен беше доста неочаквана - да заминем за Канада. Там тогава имаше Световно изложение и ние заминахме да свирим на него в продължение на 6 или 7 месеца. Това всъщност е и периода ни с Васко Найденов - 1978 - 1979 година. Свиреше на кийборди и пееше.

След връщането ни от Канада започна, мога да кажа, истинският път на Тангра към професионалната сцена. Не че преди това е било нещо, което не е както трябва. По-скоро още не се беше оформило като една истинска идея. Имам предвид - независимо, че не бяхме на по 15-16 години, все още не гледахме на нещата много сериозно. От един момент нататък видяхме, че трябва да се погледне професионално и сериозно на нещата. Така започна всъщност тази група Тангра, която хората познават като "първата Тангра".

Ти визиращ привличането на Чочо Владовски.

Чочо беше брат на Тушан Владовски - втори китарист в Сребърните гривни. С него се познавахме, както с всички останали. Той беше по-малък от нас и идваше да ни слуша по същия начин, по който години преди това ние ходехме да слушаме Бъндарациите. По принцип беше флейтист и свиреше хубаво на флейта. Но дойде при нас като певец. Това беше периодът, в който и Боти Панов се присъедини отново към Тангра, след като беше свирил известно време в Щурците. В началото, разбира се, наблюдавахме на кавърите - свирехме Deep Purple и други групи от този тип. Имахме няколко български песни. Отново се явихме на прослушване, защото по онова време нямаше друг начин. Нещата ставаха само така. Което, от друга страна, трябва да кажа, че не беше толкова лошо, защото все пак слагаше някаква летва, някакво ниво. Не всеки можеше да стигне до сцената. Голямата сцена имам предвид, където се продават билети и хората идват заради теб.

След прослушването тръгнахме да пътуваме. Беше страшно трудно. Дори в един момент Боти се отчая и реши, че иска да замине за Скандинавия, да работи там. Това тогава беше спасението на българските музиканти. Да отидат и да свирят по заведенията и ресторантите в Скандинавия. Той го направи, а ние продължихме. През едно лято свирехме в една дискотека на морето, за да се подготвим за песента, като се върнем да тръгнем на турне. И тогава решихме, че трябва да започнем да търсим свое собствено лице. Да правим своя собствена музика. По някакво стечение на обстоятелствата, винаги в подобни периоди, се появяваше Борето Карадимчев, с който бяхме приятели и аз лично съм приятел с него и до ден днешен. Начинът група да пробие тогава беше да има песен от някой утвърден композитор. Когато започвахме в началото със Сашо Гривната, Борето ни беше дал една своя композиция, казваше се "Под чадъра" и беше малко хумористична. Но когато я свирехме по концертите имаше успех. Когато се появи Борето, отново каза - "Имам една песен. Казва се "Нашият град"." Казах му, че ще се опитаме да я направим, пък да видим какво ще излезе. Той извади от бюрото си нотите за "Нашият град" и ни ги даде.

Записахме я и тръгнахме на турне из България, включвайки я в репертоара ни. Паднаше се около средата на програмата. Започна да ни прави впечатление, че в момента, в който я изсвирехме, концерта тръгваше надолу. Хората замлъкваха и явно текстът ги караше да се замислят за какво точно става въпрос. След концертите идваха при нас и ни питаха: "Вие какво искате да кажете с тази песен? Че тук нищо не се случва? Че нас трябва да ни отпишат?" Стигна се до там, че решихме да спрем да я изпълняваме. И до ден днешен си спомням - беше един концерт в Чепеларе, където песента получи отново същата реакция и си казахме: "Край! Повече няма да я пеем." Точно тогава ни се обадиха от "Всяка неделя" и ни поканиха за интервю, с уговорката да изсвирим нещо. "Нашият град" ни беше най-новата песен и естествено изпълнихме нея. След този момент настъпи някакъв феномен, защото тази песен започна да се върти по три-четири пъти на ден по радиото. Пускаха я непрекъснато и по телевизията. А на концертите ни, още преди да са започнали, хората крещяха: "Нашият град! Нашият град!" Така се получи, че започнахме да я изпълняваме по три пъти на участие. Включително и завършвахме с нея. След което при нас идваха хората и ни питаха: "Тази песен нали сте я написали за нашия град?", ха-ха-ха... Когато сме в Ловеч казваха: "Да, това е за Ловеч, знаем!", отиваме в Стара Загора: "Да, разбира се, че е за Стара Загора". Тя стана нещо като химн.

След нея направихме "Богатство". Или - както е известна - "Каничка с кафе". Записахме я за 8-и декември. Последваха и останалите песни, които всъщност направиха Тангра име. Но искам да кажа, че преди да дойде този успех, имаше периоди, в които ние пътувахме из цяла България, но в салоните нямаше хора. А ние зависехме от прихода. Не можеш да си представиш колко е трудно, когато ти си се подготвил, дал си толкова много от себе си, все пак не работиш само за пари, а и да получиш някакво удовлетворение и признание, и изведнъж виждаш, че в салона има примерно сто човека. Спомням си дори, че съм ходил да моля местното поделение да пуснат войниците отпускат, за да дойдат на концерта и да си купят билети. Двама войника с един билет. Да влезнат, че да може да се напълни салона. Ходил съм и по местните училища, да моля директорите да пуснат учениците един час по-рано, за да дойдат на концерта. Всичко това коренно се промени щом записахме въпросните песни. Настъпи една истерия. Започнахме да правим по два концерта на вечер - нещо, на което никога не се бяхме надявали. И тук говоря за концерти, а не за клубни участия или изпълнения на площада. Говоря за Стара Загора, Пловдив, Варна, Кричим - където ще да е в България. Слагат твоите афиши и хората отиват и плащат за да те гледат. И залата се пълни два пъти. Това те кара да се чувстваш в небесата. Защото най-после, след толкова години, ти виждаш резултата на твоя труд. Но най-вече виждаш, че на хората това им доставя удоволствие.

Голямата си популярност добивате именно след излизането на албума "Нашият град", в който пее Чочо Владовски. Ти донякъде отговори на въпроса дали този успех е бил очакван за вас. А чувствате ли се като звезди, след като го постигнахте?

Този успех беше толкова изстрадан, ние минахме през толкова перипетии и толкова моменти на отчаяние... Защото е хубаво, когато говоря за момента, в който правих по два концерта на вечер. Така нещата изглеждат лесно. Но когато не направих дори и един концерт? Имаше случаи, в които отивахме някъде и няма продадени дори и 50 билета. И ти казват: "Концертът пада." Което е ужас!

Човек трябва да е готов за славата. Има хора, които не могат да я преосмислят, не могат да я приемат и започва да ги "избива" в най-неочаквани посоки. Аз съм виждал такива неща. Една от причините с предишната група, в която бяха Сашо и Личо, да нямаме успех, беше, че ние бяхме страшно диви. Не можехме да се съдържаме. Виждал съм, примерно, разрушени хотелски стаи. Или цялата мебелировка от хотелската стая да бъде изхвърлена през прозореца на улицата. Естествено, идват и ни арестуват. Но постоянно ставаха такива работи. Непрекъснато. Това пречи на професионалната ти работа. Ти не може да се разправяш постоянно с някакви дирекции, с милиция и с какво ли не и същевременно да свириш. При групата с Чочо вече имаше значително по-професионално отношение. Но ако трябва да съм съвсем откровен, ние бяхме минали толкова дълъг път, докато стигнем до известността и славата, че вече бяхме изморени. Когато стъпихме на върха, бяхме изморени. И аз много ясно виждах, че от този момент нататък вървяхме по инерция. Нямаше накъде да отивахме нагоре. Това, разбира се, не се забелязваше от хората. Те идваха на концертите, нас ни търсиха от радиото и телевизията за интервюта - беше много бурен и динамичен живот. Но за мен беше ясно, че групата е стигнала до максимума на възможностите си и до своя пик. И че оттук нататък ще следва само едно постепенно слизание надолу. Което и стана. Вече трудно се събирахме за да правим репетиции, трудно правехме нови песни. Нещата не стояха така, като в самото начало, и както казах, причината за това беше, че бяхме страшно изморени. От този живот и един от друг.

Какъв беше съставът на група Тангра в този, да го наречем, славен период, след излизането на албума "Нашия град"?

В основната група освен мен влизаха няколко човека. Емил Герасимов, който замени Тони Бубев - той освен изключителен барабанист е и човек, който е предан на идеята. Когато стане съпричастен на някаква идея, е верен до гроб. Певец беше Чочо, а китарист беше Борислав Цонев - Боби. В определени моменти канехме допълнителни музиканти. И понеже ми зададе въпроса за славата, ще ти разкажа една интересна случка. Бяхме поканили едно момче от Варна да ни стане кийбордист за едно турне. Той дойде от някакво заведение или младежки дом при нас. И изведнъж се качи на голямата сцена и започна да прави по два концерта на вечер. Ето един чудесен пример за това как човек не може да асимилира онова, което се случва с него. Помисли се за велик. Започна и да пие. Един ден имаше концерт в Пловдив. При нас дойде Личо, с когото отдавна не свирехме заедно, но бяхме добри приятели. И този младеж поглежда Личо и му казва: "Братко, я си докарай китарата тук, да се надсвирваме!" Два пъти е по-малък от него, за първи път излиза на сцената, а вече има нахалството и самочувствието да каже на този човек, който наистина е колос в музиката, страхотен китарист - "докарай китарата тук, да се надсвирваме"...

Стана така, че същото това момче, по средата на турнето, когато имашме отново два концерта за един ден в летния театър на Казанлък, не дойде. А ние трябваше да започнем да свирим. Хората седят отпред и чакат да се отворят вратите. Не ги отварят, защото ние не сме казали още, че сме готови. Оказа се, че се е напил и е останал в Стара Загора. Тогава решихме, че достатъчно сме го търпели и започнахме да свирим без него. Което си е голям риск, защото цялата ни програма е построена с участието на кийборд. Ето къде ми помогна онова, на което ме беше учила майка ми - свиренето на пиано и отношението към класическата музика. Аз започнах да свиря едновременно и на бас и на кийборд. Стана така, че излязохме на сцената с доста голямо притеснение и без самочувствие, защото не знаехме как ще се приеме това наше ново звучене, а същевременно имашме голям успех. Решихме, че е станала някаква грешка, но нещата се повториха и на втория концерт. На следващия ден отивахме в летния театър на Стара Загора, където въпросния младеж идва и казва, че искал да се върне и да свирим пак заедно. Ние му казахме, че това е невъзможно и излязохме на

сцената вече с по-голямо самочувствие. А и имахме време цял ден преди това да репетираме и да си преаранжираме програмата. За наша най-голяма радост, свирейки по този начин имахме два пъти по-голям успех. В началото не можехме да разберем защо става така, но много скоро осъзнахме причината - свирейки по този начин, групата имаше много по-агресивен звук. Нямахме вече толкова доминиращи кийборди. А и самите песни като аранжimenti станаха по-интересни. Защото едно е, когато отзад постоянно ти свирят клавишни, друго е, когато изчезват на моменти и остават само соло, бас и барабани. На това се дължеше този успех и решихме, че повече няма да каним никого. Останахме си четиримата. По този начин е записан и албумът - всички клавишни в него ги свиря аз. Така и завърши този етап в историята на група Тангра. Имаше идеи за нови песни, но така и не ги записахме. Част от тях след години влязох в следващия албум. Нямахме как да бъдат осъществени в този състав, в тази формация.

В една от най-известните ви и хубави песни от този период - "Богатство", се пее:

*И пак ли ще звучи невероятно
за някой , ако някой пак твърди,
че има най-голямото богатство -
един прозорец и безброй звезди.*

Как ти звучи този текст днес, когато живеем във време, в което като че ли хората се интересуват единствено от материалното?

Знаеш ли, това вече отнася нещата към една по-различна плоскост... Каква е твоята визия като музикант, като артист и какво е твоето послание. Аз смятам, че една много голяма част от успеха на Тангра се дължи именно на това, че групата имаше послание. Ние много държахме на текстовете си. Не можехме да кажем всичко - такива бяха времената. Но смятахме, че песента е преди всичко едно послание, в музикална форма. Че ние трябва да кажем нещо на хората, а не просто да запълним някакви полета с думи. Мисля, че в това беше силата на Тангра - носехме със себе си едно послание. И имахме какво да кажем на хората. Нашите концерти бяха много по-интересни, отколкото плочата, отколкото записите. Защото парчетата бяха аранжирани по различен начин, имаше контакт с публиката, имаше неща, които караха хората да се чувстват приятно. Да се чувстват част от едно събитие. А не просто, че са отишли да наблюдават нещо.

Сигурен съм, че ако до ден днешен се занимавах със същото нещо, думите и посланията може би нямаше да са същите, но преди всичко щях да мисля за това какво трябва да се каже на хората. И щях да кажа, примерно, че нашето общество е много болно. Днешното българско общество, за съжаление, е много болно. Това са моето мнение и моите впечатления. По различни причини. Но хората, както и тогава имаха нужда да им се каже нещо, че в този град нищо не се случва, примерно, по същия начин и сега имат нужда да им се каже, че обществото ни е болно.

Бих искал да ми обясниш виждането си по-детайлно. Имам предвид за това, че обществото ни е болно. Какво точно имаш предвид?

Преди всичко ценностите са променени. Мисля, че нашето общество няма истинските ценности - най-вече морални. Издигат се фалшиви стойности, които се приемат като модел за подражание, като стандарт и норми за поведение. Да не говоря за политическата страна на нещата, за нашия политически живот, какво представлява и на какво прилича. Това имам предвид, като казвам, че е болно обществото ни и то се отразява естествено и върху музиката. Музиката и най-вече рокът са особено чувствителни към това, което се случва в обществото. Мисля, че у нас има много добри музиканти, но те не могат да намерят възможност заедно да се съберат и да направят нещо истинско, което да е на едно високо ниво и да е добре оценено. И това нещо да стане популярно така, както се получава с други стилове и песни.

Нашият град", "Богатство", фантастичната "Любовта, без която не можем", "Момиче от другия клас" са все песни от вашия първи албум, които са се превърнали във вечни рок класики и се слушат и до ден днешен от хората. Какво си мислиш, какво изпитваш, когато чуеш някоя от тях по радиото днес, 25 години по-късно?

Знаеш ли, точно днес по радиото чух една песен на Тангра, само че от по-късния ни период. Този със Стенли - "До последен дъх". И си помислих, че тази песен, която е вече на 24-25 години почти, звучи абсолютно съвременно. Посланието ѝ, дори ако щеш самият ѝ звук е съвременен. В нейния си стил, разбира се. Аз си мисля, че в някои отношения ние имахме и много по-голям потенциал, но за това ще стане въпрос след малко, когато започнем да говорим за втората група Тангра. Който потенциал, за съжаление, не успяхме докрай да го разкрием и осъществим. Но разбира се, че ми е приятно, когато ги чувам тези песни по радиото днес.

Ти спомена, че от един момент нататък този състав на Тангра е тръгнал по инерция. Това ли е причината за раздялата ви с Чочо Владовски или има и още нещо?

Бяхме изморени. Мога да кажа, че всеки един от нас, сам за себе си, си вършеше много добре работата. Т.е. при нас не настъпи някаква нетърпимост или непоносимост. Но настъпи една умора, която е като умората при спортист, който дълго време е бягал. На него му трябва след това време, за да се възстанови. А в този непрекъснат темп не може да го направи. Това е спортист, който всеки ден се явява на дадено състезание, но недоспаля. Или недостатъчно тренирал. И това го води все по-надолу и по-надолу, и по-надолу... Това беше причината. Нямахме и какво повече да кажем. Ние бяхме изчерпани. И то изчерпани именно от това, че много дълго време чакахме да дойде моментът на пробива и известността. Знаеш ли какво е да правиш концерти, с ясното съзнание, че довечера няма да получиш пари? Просто защото няма хора... Всички си получават парите: шофьори, билетопродавачи, охрана, тези, които лепят афишите, организатори на концерти, Концертна дирекция. Всички получаваха, само ние - не. И това нещо не беше един или два пъти. Ние имахме страшната воля да прескочим този дълъг период. Имахме много силна вяра. Но именно това доведе до момента, в който нямахме сили да се радваме на постигнатото.

На 10-и декември, 2006 година, след дълго и тежко боледуване, Чочо Владовски почина. Бих искал да те помоля да кажеш няколко думи за него. Какъв човек беше той и с какво ще го запомниш?

Чочо беше едно дете. В добрия смисъл на думата. И такъв си остана до края на живота си. На мен ми е много тъжно, когато помисля за това нещо. Беше един добряк. Едно добро дете - в никакъв случай в лошия смисъл на нещата. Гледаше на живота през своя си детински поглед. През детските си, макар и вече на възраст очи. И аз много се надявам в момента да е на някакво място, където да се чувства по-добре. Защото си мисля, че в края на живота си той не се чувстваше добре. По други причини. За съжаление, както стана дума и в началото на разговора ни, има хора, които не винаги успяват да контролират славата и всичко, което става около тях. И поради тази причина той имаше проблеми с алкохола. Които бяха в пълно противоречие с неговото здраве. Защото той беше сериозно болен и въпреки всичко пиеше. Това мисля, че до голяма степен доведе и до края му. Но се надявам, че сега се чувства добре, а може и да ни чува отнякъде.

В началото на кариерата ви, когато сте с Александър Петрунов като вокал, стилът на Тангра е хард рок. С привличането на Чочо Владовски леко омекотяват музиката си и по-скоро свирите мелодичен рок. След като се разделяте с него, правите коренна промяна на стила - започвате да свирите ню уейв. От какво бе продиктувано това? Причината само в умората, за която спомена, ли е?

Тази промяна беше в голяма степен предварително изживяна от мен. Защото аз имах огромното желание всичките тези песни, които се появиха по-късно, да ги направим с първата Тангра, с Чочо. Но просто беше невъзможно. Именно поради инерцията и умората, за която говорих, и нежеланието да се търси нещо ново. Тогава, някак си съвсем естествено, дойде моментът, в който ние се разделихме и по едно случайно или не толкова случайно стечение на обстоятелствата (все си мисля, че не е било толкова случайно), Дани Ганчев, с когото бяхме приятели още от годините на Бъндараците, се върна от Югославия. Той беше живял там 10-15 години и беше направил много добра кариера в сръбската рок сцена. Свиреше на най-високото им ниво, с най-известните имена от онова време. Когато се върна, ми се обади да пита какво става с нас, какво правим. Обясних му, че търсим клавирист. Така стана, че без много да говорим с него, започнахме да свирим. Барабанист тогава беше Емо Герасимов от старата Тангра. Вальо Миловански, който беше китарист, го намерихме, ако си спомням правилно, покрай Дани Ганчев. Те понякога така стават нещата - може да дойде някой, който и консерваторията да е завършил, а не може да изсвири два тона, и друг път, когато нещата се получават съвсем случайно - идват разни хора и просто седат и започват да свирят. Така беше и с Вальо.

Ще отворя една скоба, за да разкажа как се запознахме с Дани. Сестра ми също е пианистка и дори завърши Консерваторията. Имахме една учителка по пиано, която постоянно ни говореше за това, че има някакъв ученик, който ако продължи да свири, ще стане пианист на световно ниво. Но бил изключително мързелив и не обичал да сяде на пианото. Все ни обещаваеше, че ще го доведе. И един ден наистина дойде с него. Това беше Дани. Ние имяхме роял и той седна на него. До ден днешен го помня това, никога няма да го забравя - има един много сложен, много труден етюд на Мошелес, който той изсвири с такава лекота, че ние със сестра ми просто не можехме да повярваме, че виждаме такава нещца. Той беше наистина изключителен пианист. Можеше да стане класически пианист от много високо ниво, но предпочете да се занимава с рок, джаз и т.н. По-късно замина за Югославия и когато се върна, започнахме да работим заедно.

Малко след това започнахме да търсим певец и намерихме Стенли. Отново случайно. Аз бях пред Студентския дом един ден и видях едно момче с дълга коса. Заговорихме се и се оказа, че е певец в групата Паралел 42 от Пловдив. Казах му, че в момента търсим певец, да дойде и да видим дали можем да направим нещо заедно. Така и стана. По този начин всъщност се създаде последната група Тангра.

Чувствате ли се като родоначалници на ню уейва у нас? Кои са чуждестранните групи, свирещи в този стил, които най-много са ви повлияли и бихте нарекли свои учители?

Ако трябва да изброя кои са групите, които са ни повлияли - разбира се, че това са The Police, Duran Duran, Depeche Mode, ранните U2, Simple Minds, мога още много да изреждам. А дали се чувстваме като родоначалници? Да. Просто ние бяхме първите, които имаха смелостта - и ти сам го казваш - да направим такъв рязък завой. Аз бих искал, ако имаме време, да разкажа за този период на Тангра, защото той беше най-възпущаващ от цялото съществуване на групата. Защото много малко артисти и музиканти имат смелостта да направят такъв завой в кариерата си. Примерно, представи си един художник, който го познават в един определен стил, много е известен и изведнъж започва да рисува нещо съвсем друго. Една група, която до вчера е свирила хубави песни, ти спомена, че са станали класика - "Нашият град", "Богатство" и т.н., и изведнъж се появяваме с нещо коренно различно. Много силно вярвахме в това, което искаме да направим. Беше и голямо съвпадение, че на Дани не трябваше да се обяснява нищо относно това как да изсвири нещата. Ние вече свирехме, преди да сме започнали да говорим. Защото той идваше от Югославия, където беше в центъра на нещата. Вальо също много бързо влезна в тази стилистика. По едно стечение на обстоятелствата любимата му група беше The Police и нямаше нужда много да му се говори точно какво искаме да направим. Единственият човек, който имаше нужда да намери своето лице, беше Стенли. Той успя и го намери. Неговата представа за певец бяха типичните рок вокалисти от това време. Да речем - фронтмена на Scorpions. Така той си представяше нещата. А ние искахме точно обратното. Търсехме David Bowie. Да пее ниско, а не колкото се може по-високо. Модата, която за съжаление продължава и до ден днешен, е певецът или певицата да пеят колкото се може по-високо. Китаристът да изсвири колкото може повече тонове. И колкото е по-бърз, толкова е по-добър. А то е точно обратното - и паузите в музиката са музика.

Така че много скоро намерихме нашето си лице, но от Концертна дирекция не ни искаха, защото за нея ние вече не съществувахме. Групата Тангра беше Чочко. Той беше отпред, него го снимаха камерите, телевизията и

т.н. Той беше човекът, който винаги стоеше на преден план, а него вече го нямаше. И Дирекцията не ни искаше. Тогава решихме да направим една съвършено нова програма. Не само музиката, но и всичко, което се случва на сцената. Видът, посланието - всичко беше съвсем ново. Това ни отне около осем месеца, през които репетирахме в един младежки дом при кино "Петър Берон". Нямахме никакви пари и си плащахме наема, като чистехме снега, примерно. Там имаше една зала, която беше за балет, с огледала. И щом направехме няколко песни, отивахме в нея и репетирахме всичко от начало до край, с движения, с приказки, с това кой какво ще направи. Знаехме всичко до последния детайл. До такава степен го бяхме отработили, че станяхме като машини. Успоредно с това правехме и други неща. Ти ме питаш за съвременната музика. Кажете ми, кои са тези съвременни музиканти, които ще тръгнат да си подреждат апаратурата за пеене или осветление сами? Ние работехме и това. Отивахме всяка сутрин в 9 часа, репетирахме и следобед започвахме да режем и да ковим кутии за колони, сандъци за осветлението... Правехме си абсолютно всичко. Това продължи осем месеца. Трябва да добавя, че около нас имахме много верни последователи, които вярваха в това, което искахме да направим. И го създавахме абсолютно без никакви пари, просто защото вярвахме в идеята.

Осем месеца по-късно ни поканиха да свирим в Младежкия дом "Лилия Карастоянова" в центъра на София за девет концерта подред. Това беше и първият ни допир с публика и с хора след всичките репетиции. Нещата са коренно различни, когато репетираш в една стая и сте само 5 човека, и когато излезеш пред публика. Тогава обаче разбрахме какво сме направили. Защото при нас дойдоха хора, които аз лично много уважавам и ценя, музиканти, които бяха ужасно много впечатлени от видяното, нека да не звучи нескромно. Просто нямаха думи да кажат това, което искат. Само идваха и ни прегръщаха. След тези концерти отново отидохме в Концертна дирекция, за да поискаме да пътуваме. Тогава всъщност дойде и най-големият проблем за Тангра - когато тръгнахме из страната със съвършено нова програма, нови дрехи, сцена и т.н., имаше по-малко публика, отколкото ние заедно с техниците. Имали сме случаи, в които са ни замеряли с различни неща и са ни наричали шарлатани и мошеници, че това не било групата Тангра, а някакви, които се представяли за тях.

Аз и за това исках да те питам - как се прие тази огромна промяна от вашите фенове? Имаше ли такива, които се отрекоха от групата заради това нещо?

Прие се точно по този начин. Разбира се, че имаше отлив на фенове. Дори бих казал, че имаше пълно отрицание на това, което видяха хората. Те идваха да видят Чочко с брадата, а виждаха нещо коренно различно, което на всичкото отгоре беше ужасно далече от тогавашната естетика. С чиста съвест мога да кажа, че то беше изпреварило доста времето си. Настъпи вторият период в моя живот, когато виждаш как няма никакви хора в салоните. Никога няма да забравя как пет дена правим концерти в Бургас и района около него и получихме само един хонорар. Който, така или иначе, ти стига само за сандвичи. Пет дена пътуваш - Приморско, Созопол, Бургас, Несебър, Слънчев бряг, и получаваш само един хонорар. И то мизерен хонорар. Тогава по телевизията имаше едно предаване, някаква глупава музикална класация, която се наричаше "Едно от пет". Така го кръстихме и ние този хонорар - едно от пет.

Въпреки всичко това, вярвахме много в нещата, които правехме, имаше какво да кажем на хората и се разбрахме, че трябва на всяка цена да издържим. И независимо от това, че в салоните имаше по 20 или по 50 човека, свирехме така, сякаш са 500 или 5 000. Нямахме никакъв компромис. Карахме хората да се съберат и да дойдат колкото се може по-близо до нас и започвахме нашето представление. Първия път обиколихме страната по този начин. Беше ужасно. Втория път имаше малко повече публика по концертите. При третия път тези всичките хора бяха казали на останалите и те започнаха да се връщат в салоните. Това обаче стана с голямото подозрение на Дирекцията и официалните институции. Не ни обичаха, защото ни бяха набеждали, че сме неофашисти. Два пъти се бяха опитали да ни забранят като група. След един концерт в Перник при нас дойдоха едни момчета от Комсомола. На някои от тях сега им чувам имената в парламента. Директно ни казаха, че това явление трябва да бъде ликвидирано и че ние разпространяваме неофашистки идеи. "Какви са тези бели ризи, черни панталони, тесни връзки?!" - така ни говореха. Това беше във времето, в което излезе първият брой на списание "Ритъм", само че тогава се наричаше "Ритми". Ние бяхме на корицата. Не ни махнаха само и единствено поради причината, че списанието вече беше отпечатано и нямаше как да го спрат.

Така, полека-лека, започна да се разпространява мълвата за новата Тангра. Докато в предишния ни състав имаше един такъв момент, че самата телевизия и радио ни поддържаха, тук това нещо вече го нямаше. Така стана, че ние отново се явихме на прословутия Младежки конкурс и отново го спечелихме, с песента "Оловният войник". По ирония на съдбата, същите онези, които ни бяха определили като неофашисти - комсомолците, понеже имаха някакво шефство над този конкурс, трябваше да издадат нашата песен в албум. Такъв беше регламентът на конкурса. Тогава ни принудиха да сменим текста в последния куплет. Идеята на "Оловният войник" беше да насочи мисленето на хората към Афганистанската война. Ние искахме просто да накараме публиката да се замисли какво всъщност става там, накъде отива светът. Накараха ни и ние сменихме последната строфа, която стана доста глупава. Направихме го само и само песента да види бял свят.

От този момент нататък на група Тангра се случи същото, което стана и след излизането на "Нашият град". Дори в още по-голям мащаб. Тогава започнаха отново да се пълнят залите и да правим по два концерта на вечер. Имаше невероятно твърди фенове. Аз не бях виждал такова нещо - имаше хора, които пътуваха с нас от град на град. Следваха ни навсякъде. Как го правеха, не ми беше ясно, но ние ги виждахме на първите редове. Те знаеха абсолютно всичко, което ще се случи на концерта, и въпреки това идваха отново и отново. Появиха се и първите фен клубове на Тангра. До тогава такова нещо в България нямаше. Започнаха от Русе, след това се появиха в Пловдив, във Варна, в Стара Загора, в Бургас... По онова време тези клубове се наричаха "Неформални обединения". Такова определение им бяха измислили. Тези "Неформални обединения" бяха

доста опасни за властта. Започнаха да се правят какви ли не опити да ни унищожат. Не знам дали трябва да навлизам в подробности, но се стигаше до абсурдни неща. Идват сутринта рано в хотела и ни арестуват. Започват да ни разпитват какво сме били правили преди три месеца в Ямбол. Всеки път трябваше да се пишат разни обяснения на Дирекцията. В Търново ни бяха забранили изобщо да влизаме. Такива работи.

Точно в този период направихме най-хубавите си песни. Пишихме ги в движение. И твърдо мога да кажа, че групата беше станала много добра. Сработена и страшно професионална група. Това, разбира се, го разбрах по-късно, когато вече излязохме в чужбина. За този период у нас много малко се знае. През 1986 година решихме, че вече няма никакъв смисъл да оставаме тук и да правим музика, защото се беше стигнало до там, че дори се опитваха да ни изкарат наркомани. Обвиняваха ни, че сме подбуждали младите хора да не ходят в казармата и всякакви подобни глупости. В този момент в България пристигна един немски импресарио, който ни гледал на "Златния Орфей", дойде при нас и ни каза, че много ни харесва и иска да ни покани за едно клубно турне в Германия. Преди това вече бяхме ходили на един фестивал в Швейцария, където пък получихме покана да свирим в Испания. Направо се чудя как са ни пусkali. В Женева имахме много голям успех, при положение, че бяхме абсолютно непозната група. Въпросният германец един месец пътува с нас из България. И с негова помощ направихме така, че програмата ни да е наистина на високо ниво. При нас нещата не бяха само музика - имаше и много други елементи. Това беше един вид представление. Когато дойде време да заминаваме, Дирекцията ни отказа да ни даде транспорт. Тогава нямаше възможност да си купиш бус, камион или рейс. Не можахме да заминем, въпреки че афишите в Германия бяха отпечатани вече. Човекът беше дал пари и дори като разбра, че не ни пускат, дойде тука и ни каза: "Само си изнесете инструментите по някакъв начин до югославската граница. Аз ще ви чакам там и ще продължим нататък." В онези времена за да излезеш от България ти трябваше изходна виза. Ако не ти дадат - не можеш да напуснеш собствената си страна. Което от сегашна гледна точка е абсурдно. Опитай се да си представиш днес да кажеш на някой българин, че не може да излезе от собствената си държава. Не защото е направил някакво престъпление. Просто така. Защото "Няма решение". Така казваха, това беше терминът. Отиваме в Импресарска дирекция, за да си получим паспортите. Седиш наведен пред едно гише и се показва някаква служителка и казва: "Еди-кой си няма решение". Което значи, че цялата група е запечатана. Не можем да излезем, защото един от нас "няма решение".

След множество подобни случки дойде момент, в който решихме, че на всичко това трябва да се сложи край и че трябва да заминем за Скандинавия. Като ни беше напълно ясно, че там ще трябва да започнем от нулата. Отново. Защото там отиваш и свириш в ресторанти. Това, което тук в България се разправяше, а някои и все още разправят, че били на турне в Скандинавия, не означава нищо друго, освен свирене по ресторанти. Все едно у нас, в "Сивият кон". Вече обаче ни беше дошло до гуша от всичко в България и се разбрахме помежду си, че ще вземем заем, който беше много голям за времето си и с него още от тук си бяхме избрали точно какви инструменти ще си купим. И в Германия, на път за Норвегия, си купихме това, което до този момент беше само в мечтите ни, че ще го имаме някога. Всичко, което в онзи момент беше най-ново и най-хубаво като техника и инструменти. Китари, усилватели, предусилватели - всичко. И отделно си купихме един бус. Много хубав Mercedes, на който отзад му направихме легла. Имаше една част, в която можеше да спим, и една част за инструментите. Оттам нататък, в продължение на една година, при положение, че имахме платени нощувки, храна и гориво за буса, си разпределяхме по 200 норвежки крони на човек на месец. Беше равностойно на 5 бири "Загорка". Това ни бяха джобните пари. След всичко, което бяхме преживяли тук и по света - бяхме звезди, носеха ни на ръце, пишеха ни имената по стените и какво ли още не. Започнахме да живеем с по 5-10 лева на месец. Опитай се да си го представиш това нещо...

Така стартирахме за пореден път от нулата. Но отново имахме ясна идея и визия какво искаме да правим. Знаехме, че след една година ще бъдем на друго място. И наистина една година по-късно бяхме на по-високо ниво. Започнахме да свирим вече в клубовете и в по-големите зали. И всичко това ни даде страхотна закалка. Защото е ясно, че ти като отидеш там и започваш от нулата, трябва да знаеш да свириш всичко - като започнеш от Tom Jones, минеш през Deep Purple и стигнеш до Level 42. Всяка песен, която можеш да си представиш, включително и салонна музика. И такова нещо ни се е случвало. Това обаче ти дава страхотен поглед като музикант. Изведнъж ти се отварят съвсем други хоризонти и разбирания за музиката. За една година успяхме да вдигнем доста нивото. В Скандинавия изкарахме почти две години и я обиколихме цялата. Тогава една друга агенция ни покани да работим в Холандия. Когато отидохме, наехме една къща и започнахме да свирим освен там и в съседните държави - Германия, Дания, Белгия и въобще в цялата тази част на Европа. Мога да ти кажа, че това бяха едни от най-интересните моменти в живота на Тангра като група. И не по-малко вълнуващи от моментите, в когато свирехме у нас пред пълни зали. Там се явявахме като напълно непозната група и имахме участия на сцена с много известни местни групи. Въпросната агенция лъжеше, че сме английска банда. Нямах си на представа какво е когато отидеш на едно такова място и след изпълнението ти собствениците на съответния клуб дойдат при теб и ти кажат: "Свободни ли сте да дойдете след две седмици отново?" Това започна все повече и повече да се повтаря.

Нека само да уточним - за кои години точно говориш?

Всичко това се случи между 1986 и 1990 година. Четири години от историята на групата, за които в България не се знае почти нищо. Хората си мислят, че Тангра съществува до 1986 година. Всъщност, съществуването на групата продължи до 1990 година. Това са четири години, през които бяхме само в чужбина. Връщаме се за малко, колкото да си починем, и отново отивахме там. Аз не съжалявам изобщо за тези години. Първо, защото видяхме истинския свят - такъв, какъвто е. Сблъскахме се с истинската конкуренция - такава, каквата е. Видяхме и какво означава капитализъм. Означава, че за всяко място трябва да се бориш със зъби и с

нокти. За хляба си. Трябва да си възможно най-добрият. Знаеш ли какво сме правили? Примерно днес свирим в София. Багажът ни е между тон и половина и два. Когато пътувахме из България, сме достигали и до 12 тона, но имахме 20 човека техници, които товареха и разтоварваха камионите, строяха и сцената. Там, в чужбина, всичко това го правехме ние петимата. Разтоварвахме багажа, подреждахме си нещата, преобличахме се (имахме си специални комбинезони, които ни бяха работните дрехи - не бяхме мърлячи), излизаме да свирим (примерно до 3 часа сутринта), прибирахме обратно всичко и заминавахме за Варна. На следващия ден същото се повтаря там, минава концерта и пак отново товарим всичко. Заминаваме за Белград, където вечерта имаме отново концерт. На другия ден сме в Скопие. Така беше. Това е адски изморително, но ако ти не си на ниво на едно от тези места, го разбираш по това, че след концерта не идват да те поканят пак да свириш там. Ако не те поканят, това е много силен сигнал не само за теб, а и за агенцията, с която работиш. И когато такова нещо ти се случи три пъти, на четвъртия те забравят. Защото има други, които веднага идват след теб. И на цялото това нещо, за да не изглеждаме като някакви мърлячи - потни и мръсни, спирахме по магистралите в Европа, където в тоалетните си имаше душеве. Взимаме си по един душ, само и само за да отидем свежи на следващото място.

Всичките тези неща ни помогнаха много. Аз пак казвам - тръгнахме от нулата и достигнахме до едно доста добро ниво. Най-голямото удовлетворение е, че те канят да свириш отново и това при положение, че не те познават и те виждат за първи път. Дори започнаха да се появяват наши нови фенове, които знаеха, че след две седмици примерно пак ще сме в тази зала. Така минаха тези четири години. Мога да кажа, че бяха страшно изморителни. На моменти беше убийствено. Имало е случаи - след концерт в Германия изведнъж се оказва, че сме пред къщата в Холандия. Изобщо не знам как сме натоварили всичко и как съм карал всичките километри, за да стигна до там.

В текста на песента "Оловния войник", с която, както ти спомена, отново печелите първа награда в "Младежки конкурс за забавна песен", се казва:

*Открих го днес в един забравен скрин,
Оловният войник непобедим.
Бе очукан, разкривен
Беше много уморен.
Но ми каза, че до днес
Още не е победен*

Не се ли случва точно това с повечето български рок групи от миналото? От една страна историята им тъне в забора и много от музикантите, които са били част от тях, не се помнят от хората, но от друга страна песните им не могат да бъдат победени от едnodневните хитове, които бълват днешните български "звезди".

Разбира се, че е така. Както и картините на художниците остават живи много години. Надживяват авторите си. Художникът може физически да не е жив или да са го забравили, но картините му остават в съзнанието на хората или в някаква галерия. По същия начин е с песните. Те остават след създателите си. Знаеш ли, различното в онези години беше, че хората правеха музика не толкова с комерсиална цел. Просто имаха нуждата да направят нещо, да покажат нещо. И не непременно за пари. Защото аз сега много често срещам музиканти, които казват: "Колко ще ми платиш за този запис?" Чакай бе, първо покажи ти какво можеш да правиш и колко струваш. Това става като седнеш и започнеш да свириш. Тогава хората ще видят възможностите ти. Искам да кажа, че тогава беше различно отношението към нещата. Пак повтарям - кои са тези музиканти днес, които сами биха си правили усилвателите, уредбите, сцената и т.н.? Никой. Щурците го правеха същото нещо. Не знам Кирчо дали ви го е казал. С тях сме репетирали в един и същи младежки дом - "Петър Берон". Просто бяхме в различни стаи. Те сами ги правеха тези неща. За тази работа е необходима голяма вяра и убеденост, че ти трябва да направиш това нещо. И да имаш визията, че нещата трябва да станат по този начин. Мисля, че разликата със сега е, че хората днес не са готови на толкова големи компромиси. Не мога да кажа, че всички са такива, разбира се. Но само като погледна как си държат инструментите, виждам примерно китарата му в какво състояние е. Кабелите му в какво състояние са. Виждам, че за него няма значение дали ще бъде с хубав, голям усилвател или ще бъде с някакво малко усилвателче за сто лева. Гледа някак си да изкара всичко по-лесно. Такива хора има и на запад, не са само тук.

За близо 14-годишна история, група Тангра има издадени само два официални албума - "Нашият град" през 1982 година с Чочо Владовски и "Бъди какъвто си" през 1986 година със Стенли. Защо не записахте повече албуми? Защо, примерно, нямате издаден по един албум с всеки от вокалистите на групата?

Просто нямаше време. Това е истината. Знаеш ли, ние имахме план към Дирекцията докато работехме с тях и правехме гарантирано по 250 концерта на година. Това беше минимума. Представи си за какво става въпрос, при положение, че в годината има 365 дни. Отделно имахме разни други участия, като балове примерно или концерти, които не бяха организирани по линия на Дирекцията. От една страна - нямаше време, а от друга - страшно трудно се пробиваше тази стена. Ако ти сложат етикета, че си черна овца или че ще те забраняват, нещата ставаха много трудни. Всичките тези неща отнемаха ужасно много време - да доказваш, че нямаш сестра. Това са причините. Иначе ние имахме доста повече материал. Има и нещо друго. Вторият ни албум, примерно, е около 40 минути, но концертите ни бяха по час и половина. Просто имахме още толкова музика.

Освен това доста удължавахме нашите песни по време на концертите. Песента "Така стоят нещата" в албума е около минута и 15 секунди. Тя всъщност е едно писмо. На живо я правехме по 8-9 минути. Беше съвсем друга. Аз и за това казвам, че нашите концерти бяха много по-интересни от това, което остана в албумите ни.

Ще бъдат ли издадени тези два албума на дискове?

Те бяха издадени като Антология - първа и втора част. Ремастерирани са и към всеки от двата албума са добавени по няколко неиздавани песни. Така че албумите от едно време ги има изцяло в двете части, плюс по 4 допълнителни парчета - оригиналните плочи бяха с по 10 композиции, а Антологиите са с по 14. Отделно от това имахме и още песни, които обаче никога не бяха записани.

Въпреки само двата си албума и въпреки драстичната, според някои, смяна на стила, Тангра имат легендарен статус у нас. Каква според теб е причината за това?

Знаеш ли, нашият девиз, ако мога така да кажа, беше "Бъди какъвто си". Т.е. във всички моменти от живота си и от кариерата си ние бяхме такива, каквито сме. Вярвахме, че така трябва да бъде. И второто нещо е, че всичко правехме за хората. И те наистина го разбираха. Между нас и тях имаше някаква невидима връзка. Усещах енергията им в залата, още преди да сме излезли на сцената, докато бяхме в гримьорните. Дори сега, като ти го казвам това, настръхвам. Усещах хората през стените. И те го усещаха това нещо. И не случайно ние имахме наистина фанатизирани последователи. Сега живеем в друго време и нещата изглеждат по различен начин. Но тогава, в онези години, някой да те следва от град на град беше нещо просто невероятно. Бяха млади хора, които няхаха коли и пътуваха с някакви рейсове, влакове или на автостоп. По цялата улица "Васил Левски" (тогава се наричаше "Толбухин"), по "Патриарх Евтимий" нагоре, "Ялта", "Кравай" - всичко това беше изписано с нашите имена. Моят вход беше от началото до първия етаж, където живеех, целият изписан. Нямаше място къде повече да се пише. Това бяха неща, които никой не ги караше да правят. Телефонните кабинки бяха изписани с нашите имена. И какво ли още не... Виждам съм невероятни неща. В някакъв малък град някакви хора си направили мини общество "Тангра". Обличат се като нас, направили са си същите прически, имитират ни... Цели албуми с такива хора са ми показвали. Това означава "фанатични фенове". И се получава само тогава, когато ти вярваш в това, което правиш и го правиш заради тях. Те го разбират.

Защо през 1990 година групата се разпада? Ако е имало някакво неразбирателство със Стенли, защо просто не продължихте с нов вокал, както бяхте правили поне 3-4 пъти преди това?

Разпаднахме се по няколко причини. Вече бяхме на една възраст, на която не е толкова лесно всичкото това. Едно е да го правиш на 20 години, друго е да го правиш на 35. Това, разбира се, не е основната причина. Основната лично според мен е, че през 1989 и 1990 година започнахме за пръв път да чувстваме проявите на така нареченото Шенгенско споразумение. Имам предвид, че свирехме в големи клубове и това беше обвързано с договори. Примерно, като тръгнахме за Скандинавия, имахме договор за шест месеца. Шест месеца означава шест клуба. И никой никъде не искаше нищо, освен този договор. Въз основа на него ти дават работната виза и нямаш проблеми. И не случайно казах, че след съответните участия ти чакаш дали ще те поканят отново. В началото беше лесно. Като те поканят отново, ти казват: "Можете ли да дойдете след две седмици?" В един момент започна да става много по-сложно. Искаше се да имаш договор с всеки клуб, в който свириш, който да е одобрен от местната полиция, от Министерството им на труда, за да получиш работна виза

за всяко отделно място. Това нещо просто нямаше как да се направи. Всички останали групи, които свиреха по тези места - немски, британски и т.н., нямаша този проблем. Имаше дори един период, в който работехме без документи. Това нещо не може да се изтърпява много дълго. Най-малкото защото хванат ли те веднъж, слагат ти черен печат и си до там. Не искахме да се връщаме в България и единствената ни реална алтернатива беше да отидем отново в Скандинавия, пак да влезнем в ресторантите и пак да имаме договор за шест месеца. Това вече беше прекалено. Аз никога не съм обичал в живота си да се върна там, където съм бил преди, освен ако не става въпрос за някакво по-високо ниво.

Това беше причината да спрем. Междувременно Дани, Емо и Вальо решиха да останат там, да не се връщат повече в България. Аз се върнах и станах свидетел на случващото се у нас. Това беше точно по времето на падането на Тодор Живков. Видях паленето на Партийния дом и разбрах, че всичко, което става тук, е едно театрално представление. Казах си, че това е част от някакъв сценарий, в който лично аз не искам да участвам. Заминах да живея във Франция. Всякакви работи смених, като накрая работех в няколко студия. Там срещнах бъдещата си жена. Така се разви животът ми.

Един въпрос, който задаваме често в тази рубрика - какви бяха отношенията между големите български групи от края на 70-те и началото на 80-те години? Имам предвид Тангра, Щурците, ФСБ, Сигнал, Диана експрес.

Ако трябва да кажа за Щурците - винаги сме били приятели с тях. Аз много ги уважавам и като група и всеки от тях поотделно. Дори имаше едни междинни периоди на Тангра, когато съм работил с тях като осветител. Това също беше един много интересен момент за мен, защото тази работа ти дава възможност в продължение на доста време да наблюдаваш как стават нещата на сцената. Беше си школа за мен.

Другата група, която много уважавам, е Сигнал. Разбира се и ФСБ и Диана Експрес. Не се сещам за някой друг от онова време. При всички случаи не мога да кажа, че сме били в много близки отношения. Познавахме се, работили сме заедно, правили сме съвместни концерти, но най-близко, като приятели, бяхме с Щурците. Мисля, че в онези години имаше уважение между тези групи. Имаше, разбира се, и разни други, които нямаша добро отношение към останалите. Не искам да споменавам имена. Те така или иначе никога не постигнаха каквото и да е било успех. Бяха просто едни озлобени момчета. Имали сме случаи, в които ни изчезват лентите от радиото. Защото някой е дошъл след теб да записва в студиото. Знаем кой е. Друга група. Но пак казвам - те и такива като тях никога не станаха известни.

През 90-те години ти, заедно с Кирил Маричков, създадохте радио "Тангра". Как се разбрахте за името на радиото? Защо то не се нарече примерно радио "Щурците" или "Щурец"?

Радио "Тангра" беше продължението на идеята Тангра. Направихме го с много голям ентузиазъм. А ако ме попиташ защо днес го няма...

Това беше следващият ми въпрос.

...обяснението е много просто. В началото в София имаше 5 или 6 радиостанции. Това бяха търговски дружества, които съвсем естествено се издържаха от търговска дейност. Т. е. те са пряко зависими от големината на пазара, на който работят, от броя на радиостанциите, от форматите и т.н. "Изхранваха" се от продажбата на рекламни време. В един момент цените на рекламната станаха такива, че дори да е продадено цялото възможно време за реклама на 100% (то е ограничено по закон), радиото няма начин да съществува. Което е ясен показател, че от някъде другаде влизат пари в този бизнес. Т. е. някой друг получава от някъде пари, за да може да продава рекламното време на толкова ниски цени. Все едно ти да продаваш мобилни телефони и изведнъж до теб друг отваря нов магазин и започва да продава същите телефони на една четвърт или на десета от твоите цени. Ти знаеш много добре за колко си закупил телефоните, колко ти струват и че е невъзможно те да се продават на цените на този до теб. В този момент ние получихме лицензия за още осем града, а нямаше пари, с които да финансираме този проект. Банките не даваха кредити. Или по-точно даваха, но на техни си хора. На нас - не. Тогава решихме, че е по-добре да спрем.

Интересното е, че радио "Тангра" си създаде същите фанатични фенове както групата Тангра, които усещаха идеята. Аз от доста години преподавам "Мениджмънт на електронни медии" във Факултета по радиожурналистика и до ден днешен срещам хора, които го знаят и помнят. Някои от тях дори не са го слушали, защото са били малки или не са били от София. Но знаят за него. А тези, които са го слушали, идват при мен и ми казват: "Знаете ли, ние тогава бяхме деца, но го слушахме постоянно. Това беше нашето радио." И ми задават същия въпрос - защо го няма?

На 13-и декември, 2004 година в Зала 1 на НДК имаше грандиозен концерт под надслов "Златните парчета на българския рок". Една от няколкото легендарни групи, които тогава стъпиха на сцената, беше и Тангра. На това единствено ваше събиране вие изпълнихте песните "На 35", "Жулиета", "Оловният войник" и "Бъди каквото си". Как стана така, че групата отново се събра, как се чувстваше ти на сцената отново със своите колеги след толкова много години и с какво ще запомниш това ваше участие?

Това беше една лудост! Защото нямаше как физически да репетираме. Поддържахме връзка между себе си, но с имейли и телефони. Бяхме си разменили дискове и касетки, за да може всеки да репетира така, сякаш другите са с него. Събрахме се в последния момент. От тази гледна точка това си беше една авантюра. Но от друга страна усещането е страхотно, когато се събереш с хората от групата отново и мястото на срещата е сцената! Съжалявам единствено за това, че събирането беше само еднократно.

Това е и един от най-желаните от феновете реюниъни у нас - този на група Тангра. Ще се осъществи ли някога?

Този е може би един от най-трудните въпроси за мен. Минали са толкова години, всеки един от нас е тръгнал по своя път. Аз съм единственият, който се занимава с музика. Не, май и Дани се занимава... Честно казано, ако има някой, който да подпомогне тази идея, не толкова материално, колкото да създаде спойката между нас. Не знам дали ме разбираш какво точно искам да кажа. Едно време аз се занимавах с тези работи. С дирекциите, транспорта, афиши, усилватели, с всичко. Сега не съм сигурен, че бих го направил. Поради няколко причини. Това вече не е работа за един човек. Невъзможно е. Аз много добре знам колко много трябва да се направи само по отношение на саунда, примерно. И знам, че не е по силите на един човек.

Ако се намери пак някаква среда, която да ни даде един импулс - да. Аз бих го направил. Но в никакъв случай това няма да бъде Тангра от едно време. Т.е. няма да се съберем, за да изсвирим десет песни и да кажем "Чао!". Разбира се, че ще стъпим на старите парчета и на това, което сме създали, но бих искал, ако това стане, да направим нещо ново. Нещо, което да покаже нашето развитие през тези години. Не само като група, но и като музиканти. Като някакво музикално кредо. Смятам, че имаме какво да кажем и какво да покажем. Ти едва ли имаш представа с какво се занимавам аз в момента.

Нямам, но имам такъв въпрос. Така че сега е моментът да ми кажеш.

От около шест години правя музика за компютърни игри и се занимавам със звуков дизайн. Това ме отведе в съвсем други периметри и области. И отново научих страшно много работи. Щастлив съм, че се занимавам с това нещо. Защото правенето на музика винаги ми е било преди всичко хоби. Моят живот е едно хоби. Занимавал съм се с това, което ми е доставяло удоволствие и ме е карало да се чувствам добре. И научих ужасно много нови неща, които смятам, че ако се съберем с Тангра, трябва да намерят някаква подходяща форма, за да ги кажем на хората. Мисля, че ще е много интересно. Това ще бъде Тангра, в някаква съвършено друга светлина. Ще напомня за себе си, но в същия момент ще покаже нещо съвсем друго.

Т. е., ако говорим чисто хипотетично, е напълно възможно някой ден да чуем нов албум на Тангра?

Да. Аз, примерно, мога да ти кажа, че имам готови идеи за три албума. Те, разбира се, не са били направени за Тангра, а във връзка с работата ми. Но много лесно могат да бъдат трансформирани и сценично представени и смятам, че ще бъде нещо много неочаквано. Мисля, че имаме достатъчен потенциал да го направим.

И още нещо ще ти кажа. Тези неща за да станат, някой ги подрежда. Просто някой ги подрежда като в една кристална решетка. И те започват да излъчват енергия, която хората приемат. След което тази кристална решетка може и да се разпадне. Така виждам аз не само музиката, но и цялото изкуство. Всичко това може да стане само в определени моменти. И не може да стане насила. Както навремето Дани ми се обади един ден, така може и днес телефонът ми да звънне.

Ако можеш да промениш нещо в кариерата си, назад във времето, ще го направиш ли и какво би било то?

Аз не бих променил нищо. Много хора казват така: "Ако можеш да се върна назад, щях да променя еди-какво си". Не. Смятам, че ние сме си изживели живота такъв, какъвто е бил, и най-вече какъвто е трябвало да го

изживеем - честно и почтено, което е най-важното. Никога не сме лъгали своите фенове и хората, които пълнеха залите заради нас. Това нещо никога не бих го променил. На моменти е било много трудно, но в същото време сме имали и много щастливи мигове. И аз не съжалявам нито за трудностите, нито за хубавите неща. Напротив - смятам, че всичко това ми е дало една много голяма закалка. Не само на мен, а и на всички нас. Даде ни едно друго отношение към нещата. Защото ние живяхме в едно друго време. Видяхме нещо, което не се случва всеки ден - разпадането на една империя. Всичко това ни показва един много широк хоризонт. Така че не бих променил нищо.

Благодаря ти за този разговор. За финал, би ли казал няколко думи специално за читателите на "Metal Katehizis", които са преди всичко фенове на рок музиката?

Влязох в сайта ви и го разгледах. Не мисля, че тези хора са традиционният тип читатели и аз не бих ги определил като такива. Това са едно ново поколение хора, с ново мислене, което се възползва от новите възможности, предоставяни им в случая от вас. Вие не сте вестник. Не сте и списание. Вие сте новата медия. Там е бъдещето.

Бих им пожелал да са винаги верни на себе си, да вярват във възможностите си и в това, че имат достатъчно много сили, да постигнат нещата, което искат. Да бъдат истински, по един честен и почтен начин.

